ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ GIUSEPPE TESAURO της 29ης Φεβρουαρίου 1996 *

1. Για άλλη μια φορά υποβάλλεται στην κρίση του Δικαστηρίου το πρόβλημα του νομίμου χαρακτήρα της «εισφοράς θάλασσας», που έχει ήδη αποτελέσει το αντικείμενο της υποθέσεως C-163/90, Legros κ.λπ. (απόφαση της 16ης Ιουλίου 1992 [1]) και των συνεκδικασθεισών υποθέσεων C-363/93 και C-407/93 έως C-411/93, Lancry κ.λπ. (απόφαση της 9ης Αυγούστου 1994 [2]). Όπως είναι γνωστό, ο φόρος αυτός εισπραττόταν στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα επί όλων των εισαγομένων στα εδάφη αυτά εμπορευμάτων που επρόκειτο να διατεθούν προς κατανάλωση, τούτο δε ανεξαρτήτως του τόπου προελεύσεως και/ή καταγωγής τους, δηλαδή ασχέτως του αν προέρχονταν από άλλο κράτος μέλος της Κοινότητας, από τρίτη χώρα, ή ακόμη από άλλη περιφέρεια της ίδιας της Γαλλίας.

Η σχετική με την εισφορά θάλασσας νομοθεσία θεσπίστηκε για πρώτη φορά κατά τον δέκατο έβδομο αιώνα και, με την πάροδο των ετών (ή μάλλον, για να είμαι ακριβέστερος, με την πάροδο των αιώνων) τροποποιήθηκε επανειλημμένως· κατά τον χρόνο των υπό κρίση περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, η βασική ρύθμιση περιελαμβάνετο στον νόμο 84-747 της 2ας Αυγούστου 1984 [3], σχετικά με τις αρμοδιότητες των περιφερειών της Γουαδαλούπης, της Γουϊάνας, της Μαρτινίκας, και της Réunion, και, πιο συγκεκριμένα, στον τίτλο του εν λόγω νόμου που αφορά τις οικονομικές και δημοσιονομικές διατάξεις.

2. Με την απόφαση Legros κ.λπ., το Δικαστήριο χαρακτήρισε τον εν λόγω φόρο ως φορολογική επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος προς δασμό — απαγορευόμενο επομένως από το άρθρο 9 της Συνθήκης ΕΚ — κατά το μέτρο που ο εν λόγω φόρος εισπραττόταν για εμπορεύματα εισαγόμενα από άλλο κράτος μέλος και έκρινε ότι ουδεμία επιρροή ασκεί για τον χαρακτηρισμό του το γεγονός ότι η εισφορά θάλασσας πλήττει ομοίως τα εισαγόμενα στις εν λόγω περιφέρειες εμπορεύματα που προέρχονται από άλλα τμήματα του γαλλικού εδάφους.

Με την απόφαση εκείνη, το Δικαστήριο διασαφήνισε επίσης ότι η απαγόρευση φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος δεν μπορεί να ερμηνεύεται κατά τρόπο διάφορο ανάλογα με το εάν αναφέρεται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο ή περιλαμβάνεται σε διμερή ή πολυμερή συμφωνία συναφθείσα από την Κοινότητα με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες και σκοπούσα στην εξάλειψη των εμποδίων στο εμπόριο. Για τον λόγο αυτόν, το Δικαστήριο έκρινε ότι η συμφωνία περί ελευθέρων συναλλαγών που ίσχυε τότε μεταξύ της Κοινότητας και της Σουηδίας, όπου ρητώς προβλεπόταν παρόμοια απαγόρευση, απέκλειε την επιβολή της εισφοράς θάλασσας και για τα εισαγόμενα από τη χώρα αυτή εμπορεύματα.

3. Με τη μεταγενέστερη απόφασή του Lancry κ.λπ., το Δικαστήριο κήρυξε, καταρ-

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

1 — Συλλογή 1992, σ. I-4625.

2 — Συλλογή 1992, σ. I-3957.

3 — *Journal officiel de la République Française* της 3ης Αυγούστου 1984, σ. 2559.

χάς, ανίσχυρη την απόφαση 89/688/ΕΟΚ [4], με την οποία το Συμβούλιο είχε επιτρέψει στη Γαλλική Δημοκρατία να διατηρήσει σε ισχύ, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992, το καθεστώς της εισφοράς θάλασσας που ίσχυε κατά τον χρόνο της εκδόσεώς της. Εξάλλου, με μια απόφαση που αποτελούσε ριζικό νεωτερισμό σε σχέση με μια άνω των 30 ετών νομολογία σχετικά με καθαρώς εσωτερικές καταστάσεις, το Δικαστήριο χαρακτήρισε, στηριζόμενο στον ενιαίο χαρακτήρα του κοινοτικού τελωνειακού εδάφους, τον εν λόγω φόρο ως φορολογική επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος προς δασμό, ακόμα και όταν εισπράττεται κατά τον χρόνο της εισαγωγής στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα εμπορευμάτων καταγομένων αποκλειστικώς από άλλη περιφέρεια της Γαλλίας [5].

4. Αντιθέτως, δεν είχε μέχρι τότε υποβληθεί στην κρίση του Δικαστηρίου το πρόβλημα του συμβατού με τη Συνθήκη της επιβολής της εισφοράς θάλασσας για εμπορεύματα που εισάγονται στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα από τρίτες χώρες που δεν συνδέονται με την Κοινότητα με καμία εμπορική συμφωνία. Όμως, το υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα, που μας απασχολεί σήμερα, σκοπεί στην πλήρωση του κενού αυτού. Πράγματι, με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν η εφαρμογή της εισφοράς θάλασσας στις εισαγωγές προελεύσεως τρίτων χωρών συμβιβάζεται — από τη στιγμή που της έχει αναγνωριστεί ο χαρακτήρας της φορολογικής επιβαρύνσεως ισοδυνάμου αποτελέσματος προς δασμό — με τη θέσπιση Κοινού Δασμολογίου, βάσει των άρθρων 9 και 18 έως 29 της Συνθήκης, καθώς και με τις αρχές επί των οποίων έχει θεμελιωθεί η κοινή εμπορική πολιτική την οποία αφορά το άρθρο 113. Πράγματι, ασχέτως της ασαφούς του διατυπώσεως, αυτό είναι το νόημα του ερωτήματος, που παρατίθεται κατωτέρω, του tribunal d'instance du 12e arrondissement de Paris, ενώπιον του οποίου οι ενάγοντες ζητούν την επιστροφή όλων των ποσών που καταβλήθηκαν βάσει της εισφοράς θάλασσας κατά τη διάρκεια διαφόρων περιόδων μεταξύ της 1ης Νοεμβρίου 1988 και της 30ής Νοεμβρίου 1991:

«Μπορεί η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, όπως προβλέπεται στη Συνθήκη, να ερμηνευθεί ως απαγορεύουσα σε κράτος μέλος να εισπράττει εσωτερική φορολογική επιβάρυνση, κριθείσα ως επιβάρυνση ισοδυνάμου προς δασμό αποτελέσματος, επί εμπορευμάτων προελεύσεως τρίτης χώρας μη συνδεομένης με την Κοινότητα με ειδική συμφωνία, και τούτο αν εμπορεύματα εισαγόμενα από άλλα κράτη μέλη και προερχόμενα από την ίδια αυτή τρίτη χώρα δεν θα υπόκεινταν στην εν λόγω επιβάρυνση;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, συνιστά η είσπραξη τέτοιας επιβαρύνσεως από κράτος μέλος άνιση μεταχείριση ικανή να διακυβεύσει την ισότητα μεταξύ των επιχειρηματιών των διαφόρων κρατών μελών και να προκαλέσει στρεβλώσεις ή να υπονομεύσει τα θεμέλια της κοινής αγοράς;»

5. Πρέπει, προκαταρκτικώς, να υπομνηστεί ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικών αποφάσεων κατά το άρθρο 177 της Συνθήκης, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αποφασίζει σχετικά με το συμβατό ενός εθνικού μέτρου με το κοινοτικό

4 — Απόφαση του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1989, σχετικά με το καθεστώς που διέπει την εισφορά θαλάσσης στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα (ΕΕ L 399, σ. 46).

5 — Αυτή η νέα νομολογιακή κατεύθυνση επιβεβαιώθηκε με την πρόσφατη απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1995, C-485/93 και C-486/93, Σιμιτζή (Συλλογή 1995, σ. I-2655), όπου αντικείμενο της διαφοράς ήταν επίσης ένας τοπικός φόρος που έπληττε την εισαγωγή εμπορευμάτων στον ελληνικό νομό των Δωδεκανήσων, φόρος που παρουσίαζε σημαντικές αναλογίες με την εισφορά θάλασσας που εφαρμόζεται στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα.

δίκαιο, αλλά μόνο να παρέχει στον εθνικό δικαστή όλα τα στοιχεία ερμηνείας που του επιτρέπουν να κρίνει το συμβατό αυτό προκειμένου να λύει τις διαφορές που υποβάλλονται στην κρίση του [6]. Κατά συνέπεια, με το ερώτημα που μας απασχολεί σήμερα, αν το ερμηνεύω ορθώς, ζητείται να διασαφηνιστεί αν οι διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την τελωνειακή ένωση εμποδίζουν την επιβολή επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος προς δασμούς στο πλαίσιο όχι μόνο του ενδοκοινοτικού εμπορίου αλλά και του εμπορίου με τις τρίτες χώρες.

6. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως αποφανθεί ότι με την κατάργηση των επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος επιδιώκονται διαφορετικοί στόχοι και υφίσταται διαφορετική νομική βάση, ανάλογα με το αν πρόκειται για εμπόριο με τις τρίτες χώρες ή για ενδοκοινοτικό εμπόριο. Πράγματι, όσον αφορά το ενδοκοινοτικό εμπόριο, πρόκειται για μια ανεπιφύλακτη και απόλυτη απαγόρευση, επιβαλλομένη από το άρθρο 9 της ίδιας της Συνθήκης, διότι σκοπεί στην καθιέρωση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων στο εσωτερικό της Κοινότητας (...). Αντιθέτως, «όσον αφορά το εμπόριο με τις τρίτες χώρες, το ζήτημα αν πρέπει να καταργηθούν, να διατηρηθούν ή να θεσπιστούν φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος προς δασμούς πρέπει να συσχετιστεί τόσο με τις απαιτήσεις της κοινής εμπορικής πολιτικής όσο και με τις απαιτήσεις, που προκύπτουν από τη θέσπιση Κοινού Δασμολογίου, της εξομοιώσεως των συνθηκών εισαγωγής από τρίτες χώρες» [7].

7. Προκειμένου να ληφθούν υπόψη αυτές οι απαιτήσεις, το Δικαστήριο έχει κρίνει, ύστερα από την απόφασή του της 13ης Δεκεμβρίου 1973, Sociaal Fonds voor de Diamantarbeiders [8], ότι, ύστερα από τη θέση σε ισχύ του Κοινού Δασμολογίου, πράγμα που συνέβη την 1η Ιουλίου 1968, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να εισάγουν μονομερώς νέες επιβαρύνσεις επί των εμπορευμάτων που εισάγονται απευθείας από τρίτες χώρες ούτε να αυξάνουν τις ήδη υφιστάμενες επιβαρύνσεις. Μολονότι δεν προβλέφθηκε ρητώς στον κανονισμό (ΕΟΚ) 950/68 [9], με τον οποίο τέθηκε σε εφαρμογή το Κοινό Δασμολόγιο όσον αφορά την Κοινότητα στην αρχική της σύνθεση, μια τέτοια απαγόρευση απέρρεε, κατ' ανάγκη, από την επιβαλλομένη με τον κανονισμό αυτόν υποχρέωση να μη μεταβληθεί, μέσω της θεσπίσεως συμπληρωματικών φόρων, το επιτρεπόμενο από το Κοινό Δασμολόγιο επίπεδο προστασίας.

Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώθηκε, εξάλλου, από την παρατήρηση ότι, κατά το άρθρο 113, παράγραφος 1, της Συνθήκης, μετά την εκπνοή της μεταβατικής περιόδου, η κοινή εμπορική πολιτική πρέπει να στηρίζεται σε ενιαίες αρχές, ιδίως όσον αφορά τις μεταβολές δασμολογικών συντελεστών, τη σύναψη δασμολογικών και εμπορικών συμφωνιών, την ενοποίηση των μέτρων ελευθερώσεως, την πολιτική εξαγωγών και τα μέτρα εμπορικής άμυνας. Η διατύπωση των αρχών αυτών — και τούτο προκύπτει από την ίδια την απόφαση — συνεπάγεται και την κατάργηση των εθνικών, φορολογικών και εμπορικών διαφορών, όσον αφορά το εμπόριο με τρίτες χώρες.

6 — Υπό την έννοια αυτή, βλ., εσχάτως, την απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 1995, C-55/94, Gebhard (Συλλογή 1995, σ. I-4165, σκέψη 19).

7 — Απόφαση της 28ης Ιουνίου 1978, 70/77, Simmenthal (Συλλογή τόμος 1978, σ. 455, σκέψεις 22 και 23).

8 — Συνεκδικασθείσες υποθέσεις 37/73 και 38/73 (Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 883).

9 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 950/68 του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1968, περί του Κοινού Δασμολογίου (JO L 172, σ. 1).

Δεδομένου ότι, η εν λόγω απαγόρευση δεν είναι απόλυτη, το Δικαστήριο διασαφήνισε επίσης, με την απόφασή του Simmenthal [10], ότι, θεσπίζοντάς την, οι κοινοτικές αρχές μπορούν να προβλέπουν συγχρόνως εξαιρέσεις και παρεκκλίσεις, υπό την προϋπόθεση ότι οι κατ' αυτόν τον τρόπο επιβαλλόμενες οικονομικές επιβαρύνσεις είναι αποκλειστικώς «επιβαρύνσεις έχουσες, αυτές καθαυτές, ομοιόμορφη επίπτωση, εντός όλων των κρατών μελών, επί του εμπορίου (...) με τρίτες χώρες» [11].

8. Εν πάση περιπτώσει, στην Επιτροπή και το Συμβούλιο εναπόκειται να διαπιστώνουν το ασυμβίβαστο με τη Συνθήκη επιβαρύνσεων που ήδη υφίσταντο κατά τον χρόνο της θεσπίσεως του Κοινού Δασμολογίου [12]. Συναφώς, η ανάγκη καταργήσεώς τους μπορεί επίσης να προκύπτει, ειδικότερα, από διατάξεις που έχουν θεσπιστεί στον τομέα της γεωργικής πολιτικής στο πλαίσιο εμπορικών συμφωνιών συναφθεισών από την Κοινότητα ή, ακόμα, στο πλαίσιο καθεστώτων συνδέσεως συγκεκριμένων κρατών με την Κοινότητα. Εν πάση περιπτώσει — και υπό την επιφύλαξη ενδεχομένως διαφορετικών διατάξεων που έχουν θεσπιστεί από τις κοινοτικές αρχές — απαγορεύεται εξίσου η προσαύξηση των επιβαρύνσεων που ήδη υφίσταντο κατά τον χρόνο της θέσεως σε ισχύ του Κοινού Δασμολογίου.

9. Η κατεύθυνση αυτή έχει επιβεβαιωθεί με την μεταγενέστερη νομολογία του Δικαστηρίου [13].

Ειδικότερα, δεν νομίζω ότι η απόφαση Aprile συνιστά μεταβολή — όπως υποστηρίζουν, αντιθέτως, οι ενάγοντες της κύριας δίκης — της μέχρι τότε τάσεως της νομολογίας. Βεβαίως, είναι αληθές ότι, στην απόφαση αυτή, διατυπώνεται, όλως γενικώς, η απαγόρευση στα κράτη μέλη να πλήττουν μονομερώς το εμπόριο με τρίτες χώρες μέσω επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος, πλην όμως εξίσου αληθές είναι, όπως ο γενικός εισαγγελέας ορθώς υπογράμμισε στις προτάσεις του, ότι στην απόφαση αυτή δεν εθίγη το πρόβλημα της ενδεχομένης διατηρήσεως σε ισχύ επιβαρύνσεως που ήδη υφίστατο κατά τον χρόνο της θεσπίσεως του Κοινού Δασμολογίου. Πράγματι, ήταν αναμφισβήτητο ότι ο φόρος περί του οποίου επρόκειτο είχε εισαχθεί με μέτρο μεταγενέστερο της 1ης Ιουλίου 1968.

10. Επομένως, από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι, για να προσδιοριστεί αν μια επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος συμβιβάζεται με το κοινοτικό δίκαιο, σε περίπτωση κατά την οποία η επιβάρυνση αυτή επιβάλλεται στο πλαίσιο εμπορίου με τρίτες χώρες μη συνδεόμενες με την Κοινότητα με διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες απαγορεύουσες παρόμοιους φόρους, πρέπει να ελέγχεται αν η εν λόγω επιβάρυνση ίσχυε ήδη κατά τον χρόνο θεσπίσεως του Κοινού Δασμολογίου.

Όσον αφορά, τώρα, την εισφορά θάλασσας, όπως έχω ήδη αναφέρει, η βασική ρύθμιση περιλαμβανόταν, κατά τον χρόνο των υπό κρίση περιστατικών, στον νόμο 84-747, της 2ας Αυγούστου 1984, με τον οποίο τροποποιήθηκε η προηγούμενη ρύθμιση που περιλαμβανόταν στον νόμο 46-51, της 19ης Μαρτίου 1946, και σε διάφορες υπουργικές αποφάσεις που είχαν εκδοθεί

10 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 7.

11 — Όπ.π. σκέψεις 26 και 27.

12 — Με το ίδιο πνεύμα και η απόφαση Sociaal Fonds voor de Diamantarbeiders, που έχει ήδη παρατεθεί στην υποσημείωση 8, σκέψεις 18 έως 21.

13 — Βλ. τις αποφάσεις της 16ης Μαρτίου 1983, 266/81, SIOT (Συλλογή 1983, σ. 731, σκέψη 18)· 267/91, 268/91 και 269/91, SPI και SAMI (Συλλογή 1983, σ. 801, σκέψεις 26 έως 28)· της 5ης Οκτωβρίου 1995, C-125/94, Aprile (Συλλογή 1995, σ. I-2919), και της 26ης Οκτωβρίου 1995, C-36/94, Siesse (Συλλογή 1995, σ. I-3573).

τον Δεκέμβριο 1947 [14]. Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι με το άρθρο 38 του νόμου 84-747 εισήχθη ένας νέος χαρακτηρισμός της εισφοράς θάλασσας ως φόρου καταναλώσεως και ορίστηκε, ταυτόχρονα, ότι, όπως και κατά το παρελθόν, η εισφορά αυτή έπρεπε να υπολογίζεται επί της τελωνειακής αξίας των εμπορευμάτων κατά τον χρόνο της εισαγωγής τους στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα. Η ίδια διάταξη εξουσιοδοτούσε επίσης τα περιφερειακά συμβούλια των περί ών ο λόγος εδαφών να καθορίσουν τους ισχύοντες για τα διάφορα προϊόντα συντελεστές, παραχωρούσε το προϊόν του φόρου στους δήμους και παρέπεμπε, όσον αφορά τον προσδιορισμό της βάσεως επιβολής του φόρου και τον τρόπο εισπράξεως, στους κανόνες που ήδη υφίσταντο κατά τον χρόνο θέσεως σε ισχύ του νόμου.

Παράλληλα με την εισφορά θάλασσας, οι εν λόγω περιφέρειες μπορούσαν επίσης, δυνάμει του άρθρου 39 του νόμου 84-747, να θεσπίσουν, προς όφελός τους και υπό τις ίδιες με την εισφορά θάλασσας προϋποθέσεις, πρόσθετο δασμό με ανώτατο συντελεστή 1 %.

11. Κατόπιν των ανωτέρω διευκρινίσεων, στον εθνικό δικαστή εναπόκειται να ελέγξει αν, πέραν του διαφορετικού χαρακτηρισμού του φόρου, ο οποίος αυτός καθαυτός δεν είναι αποφασιστικής σημασίας, και των νέων αρμοδιοτήτων που έχουν απονεμηθεί, εν προκειμένω, στα περιφερειακά συμβούλια, τα χαρακτηριστικά της εισφοράς θάλασσας, όπως αυτή υφίστατο κατά τον χρόνο της θέσεως σε ισχύ του Κοινού Δασμολογίου, έχουν μέχρι τέτοιου σημείου μεταβληθεί από τον νόμο 84-747 ώστε να μπορεί να γίνεται λόγος για νέα επιβάρυνση. Θα πρέπει, ιδίως, να ληφθούν υπόψη οι τυχόν επελθούσες μεταβολές όσον αφορά τις προϋποθέσεις εφαρμογής του φόρου, τα υποκείμενα σ' αυτόν πρόσωπα ή ακόμη το ύψος του ή τον συντελεστή του. Επί του τελευταίου αυτού σημείου και, ειδικότερα, υπό το φως της απαγορεύσεως προσαυξήσεως των φορολογικών επιβαρύνσεων, εκτός των κυρίως ειπείν δασμών, οι οποίες υφίσταντο την 1η Ιουλίου 1968 στο πλαίσιο του εμπορίου με τρίτες χώρες, πρέπει να θεωρηθούν ως παράνομα όλα τα μέτρα με τα οποία, ύστερα από την ημερομηνία αυτή, επεκτάθηκε η εφαρμογή του φόρου σε νέες κατηγορίες προϊόντων ή αυξήθηκε, καθ' οιονδήποτε τρόπο, η φορολογική επιβάρυνση των προϊόντων που είχαν ήδη, κατ' αυτόν τον τρόπο, πληγεί. Όπως ορθώς παρατηρεί η Επιτροπή, η επιβολή της εισφοράς θάλασσας, τουλάχιστον εντός των ορίων αυτών, πρέπει να θεωρηθεί ως ασυμβίβαστη με το κοινοτικό δίκαιο.

12. Εξάλλου, δεδομένου ότι κάθε εθνικός φόρος, που προστίθεται μονομερώς στους δασμούς που οφείλονται κατ' εφαρμογήν της κοινοτικής νομοθεσίας, δεν μπορεί παρά να διακυβεύει την αναγκαία ομοιομορφία της κοινής εμπορικής πολιτικής και την εύρυθμη και συνεπή λειτουργία της τελωνειακής ενώσεως, είναι προφανές ότι τα κριτήρια που πρέπει να εφαρμοστούν προκειμένου να κριθεί αν μια συγκεκριμένη επιβάρυνση πρέπει να θεωρηθεί ως ήδη ισχύουσα κατά τον χρόνο της θεσπίσεως του Κοινού Δασμολογίου δεν μπορεί παρά να είναι εξαιρετικώς περιοριστικά. Εξ

14 — Υπενθυμίζω ότι ο νόμος 84-747 τροποποιήθηκε μεταγενέστερα με τον νόμο 92-676, της 17ης Ιουλίου 1992 (*Journal officiel de la République française* της 19ης Ιουλίου 1992, σ. 9697), που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1993, δηλαδή σε χρόνο μεταγενέστερο των περιστατικών της υπό κρίση υποθέσεως. Ο νόμος αυτός θεσπίστηκε σε εκτέλεση της υποχρεώσεως που υπέχουν οι γαλλικές αρχές από το άρθρο 1 της προπαρατεθείσας αποφάσεως 89/688, με το οποίο τους επιβλήθηκε η υποχρέωση να τροποποιήσουν, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992, τη ρύθμιση της εισφοράς θάλασσας, κατά τρόπο ώστε να εφαρμόζεται αδιακρίτως επί των εισαγομένων προϊόντων και αυτών που παράγονται στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα.

αυτού έπεται ότι, υπό την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του εθνικού δικαστή όσον αφορά την ερμηνεία του εσωτερικού του δικαίου και με τον οφειλόμενο, ταυτόχρονα, προς τις αρμοδιότητές του σεβασμό, δεν μπορώ παρά να παρατηρήσω ότι, καθώς φαίνεται, δυσχερώς μπορεί να αμφισβητηθεί ο «νεωτεριστικός χαρακτήρας» της συμπληρωματικής εισφοράς που προβλέπεται από το άρθρο 39 του νόμου 84-747 σε σχέση με το προγενέστερο του 1968 καθεστώς, πράγμα το οποίο, εξάλλου, και η Γαλλική Κυβέρνηση αναγνώρισε κατά την προφορική διαδικασία.

13. Τέλος, η Γαλλική Κυβέρνηση ζητεί να περιοριστούν τα διαχρονικά αποτελέσματα της αποφάσεως σε περίπτωση κατά την οποία ένας φόρος όπως η εισφορά θάλασσας θα κρινόταν παράνομος, έστω και κατά το μέτρο που αυτός επιβάλλεται στο πλαίσιο του εμπορίου με τρίτες χώρες που δεν συνδέονται με την Κοινότητα με καμία συμφωνία. Συναφώς, η εν λόγω κυβέρνηση επικαλείται, αφενός, τις βαρύτατες οικονομικές συνέπειες που θα προέκυπταν για τις τοπικές αρχές από μια απόφαση που θα συνεπαγόταν την υποχρέωση επιστροφής του αδικαιολογήτως μέχρι τώρα εισπραχθέντος φόρου και, αφετέρου, την αντικειμενική αβεβαιότητα σχετικά με τη νομιμότητα του εν λόγω φόρου, αβεβαιότητα η οποία επικρατούσε τουλάχιστον μέχρι την απόφαση Legros κ.λπ. με την οποία η εισφορά θάλασσας χαρακτηρίστηκε ως επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος.

14. Επί του σημείου αυτού, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, όπως είναι γνωστό, η ερμηνεία που το Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ασκήσεως της αρμοδιότητας που έχει από το άρθρο 177, δίνει σ' έναν κανόνα κοινοτικού δικαίου διαφωτίζει και διευκρινίζει τη σημασία του εν λόγω κανόνα όπως πρέπει ή θα έπρεπε αυτός να νοείται και να εφαρμόζεται από της θέσεώς του σε ισχύ. Επομένως, καταρχήν, η κατ' αυτόν τον τρόπο ερμηνευθείσα διάταξη πρέπει να εφαρμοστεί από τον δικαστή ακόμα και στις έννομες σχέσεις που δημιουργήθηκαν πριν από την ερμηνευτική απόφαση, αρκεί να μην πρόκειται για σχέσεις που έχουν ήδη εξαντλήσει τα αποτελέσματά τους, αλλά, αντιθέτως, να συντρέχουν οι προϋποθέσεις που επιτρέπουν να τεθεί στην κρίση του αρμόδιου δικαστή διαφορά σχετική με την εφαρμογή του εν λόγω κανόνα.

15. Μόνον εφόσον υφίστανται εξαιρετικές περιστάσεις το Δικαστήριο περιορίζει, κατ' εφαρμογήν της γενικής αρχής της ασφάλειας του δικαίου, τη δυνατότητα που έχουν οι ενδιαφερόμενοι να επικαλούνται την κατ' αυτόν τον τρόπο ερμηνευθείσα διάταξη προκειμένου να αμφισβητούν έννομες σχέσεις που έχουν καλοπίστως συσταθεί [15]. Οσάκις το Δικαστήριο αποφάνθηκε με αυτό το πνεύμα, εφάρμοσε πάντοτε δύο κριτήρια. Έλαβε πρωτίστως υπόψη τις πιθανές πρακτικές συνέπειες της αποφάσεώς του σε περίπτωση κατά την οποία δεν θα υφίστατο διαχρονικός περιορισμός των αποτελεσμάτων της και, στη συνέχεια, εξέτασε αν υφίστατο αντικειμενική αβεβαιότητα ως προς το περιεχόμενο των κανόνων κοινοτικού δικαίου που είχαν αποτελέσει το αντικείμενο της ερμηνευτικής αποφάσεως.

16. Συναφώς, παρατηρώ ότι, με την απόφαση του Legros κ.λπ., το Δικαστήριο

15 — Βλ., ειδικότερα, την απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1988, 24/86, Blaizot (Συλλογή 1988, σ. 379, σκέψεις 27 έως 33)· την προπαρατεθείσα απόφαση Legros κ.λπ., σκέψεις 30 έως 36, και, τέλος, την απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93, Bosman (Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψεις 139 έως 146).

έκρινε ότι έπρεπε να περιοριστούν τα διαχρονικά αποτελέσματα της αποφάσεώς του, καθόσον «ο ιδιάζων χαρακτήρας της εισφοράς θάλασσας και οι ιδιαιτερότητες των ΓΥΔ (γαλλικών υπερποντίων διαμερισμάτων) έχουν δημιουργήσει κατάσταση αβεβαιότητας ως προς τον θεμιτό, από πλευράς κοινοτικού δικαίου, χαρακτήρα της επιβαρύνσεως αυτής. Εξάλλου, μια τέτοια αβεβαιότητα αντικατοπτρίζεται στις ενέργειες των κοινοτικών οργάνων αναφορικά με το πρόβλημα της εισφοράς θάλασσας» [16]. Κατά συνέπεια, ενόψει του ότι η Γαλλική Δημοκρατία μπορούσε λογικώς να θεωρήσει ότι η επίδικη εθνική νομοθεσία ήταν σύμφωνη προς το κοινοτικό δίκαιο, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν είναι δυνατή η επίκληση των διατάξεων της Συνθήκης ΕΟΚ προκειμένου να καταστεί δυνατή η επιστροφή της εισφοράς θάλασσας που έχει καταβληθεί πριν από την ημερομηνία της αποφάσεως, δηλαδή τη 16η Ιουλίου 1992, με εξαίρεση, φυσικά, τους ενάγοντες οι οποίοι είχαν, πριν από την ημερομηνία αυτή, ασκήσει αγωγή ή υποβάλει αντίστοιχη ένσταση.

Με την απόφαση Lancry κ.λπ., που εκδόθηκε μεταγενέστερα, ίσχυσε ο ίδιος διαχρονικός περιορισμός και για τις αιτήσεις επιστροφής των ποσών που είχαν εισπραχθεί βάσει της εισφοράς θάλασσας ύστερα από τη θέση σε ισχύ της προπαρατεθείσας αποφάσεως 89/668 και μέχρι την ημερομηνία της αποφάσεως Legros κ.λπ., και τούτο κατά το μέτρο που με την απόφαση αυτή δεν είχε μεταβληθεί η φύση του φόρου και κατά το μέτρο που μόνο με την απόφαση Legros κ.λπ. είχαν αρθεί οι αβεβαιότητες σχετικά με την νομιμότητα του φόρου αυτού από την άποψη του κοινοτικού δικαίου.

17. Η γνώμη μου είναι ότι λόγοι όμοιοι προς τους προβληθέντες στις δύο αυτές υποθέσεις επιβάλλουν ανάλογο διαχρονικό περιορισμό των αποτελεσμάτων της αποφάσεως που θα εκδοθεί στην υπό κρίση υπόθεση.

18. Υπό το φως των προηγουμένων θεωρήσεων, έχω τη γνώμη ότι στο αιτούν δικαστήριο πρέπει να δοθεί η εξής απάντηση:

«1) Ύστερα από τη θέση σε ισχύ, την 1η Ιουλίου 1968, του Κοινού Δασμολογίου, τα κράτη μέλη μπορούν, ελλείψει αντιθέτων κοινοτικών διατάξεων, να διατηρήσουν μια επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος επιβαλλόμενη επί των εμπορευμάτων που εισάγονται απευθείας από τρίτες χώρες μη συνδεόμενες με την Κοινότητα μέσω ιδιαίτερης συμφωνίας, δεν μπορούν όμως να εισαγάγουν μονομερώς νέες επιβαρύνσεις ούτε να επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής ή να επαυξήσουν τον συντελεστή των επιβαρύνσεων που υφίσταντο κατά την ημερομηνία αυτή.

16 — Προπαρατεθείσα απόφαση, σκέψη 31.

2) Στον εθνικό δικαστή εναπόκειται να αποφασίσει, υπό το φως της σχετικής εθνικής νομοθεσίας, αν μια επιβάρυνση όπως η εισφορά θάλασσας, όπως αυτή εφαρμοζόταν κατά τον χρόνο των περιστατικών της υπό κρίση υποθέσεως, πρέπει να θεωρηθεί ως υφιστάμενη κατά τον χρόνο της θέσεως σε ισχύ του Κοινού Δασμολογίου, και τούτο ενόψει, ειδικότερα, των προϋποθέσεων εφαρμογής του φόρου, των υποκειμένων σ' αυτό προσώπων και των συντελεστών του.

3) Δεν είναι δυνατή η επίκληση των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ σχετικά με την εισαγωγή του Κοινού Δασμολογίου και την κοινή εμπορική πολιτική προς στήριξη αιτημάτων σκοπούντων στην επίτευξη της επιστροφής μιας επιβαρύνσεως όπως της εισφοράς θάλασσας που καταβλήθηκε πριν από τις 16 Ιουλίου 1992, με εξαίρεση τους ενάγοντες οι οποίοι είχαν, πριν από την ημερομηνία αυτή, ασκήσει αγωγή ή υποβάλει αντίστοιχη ένσταση.»